

Maaraportti: Suomi

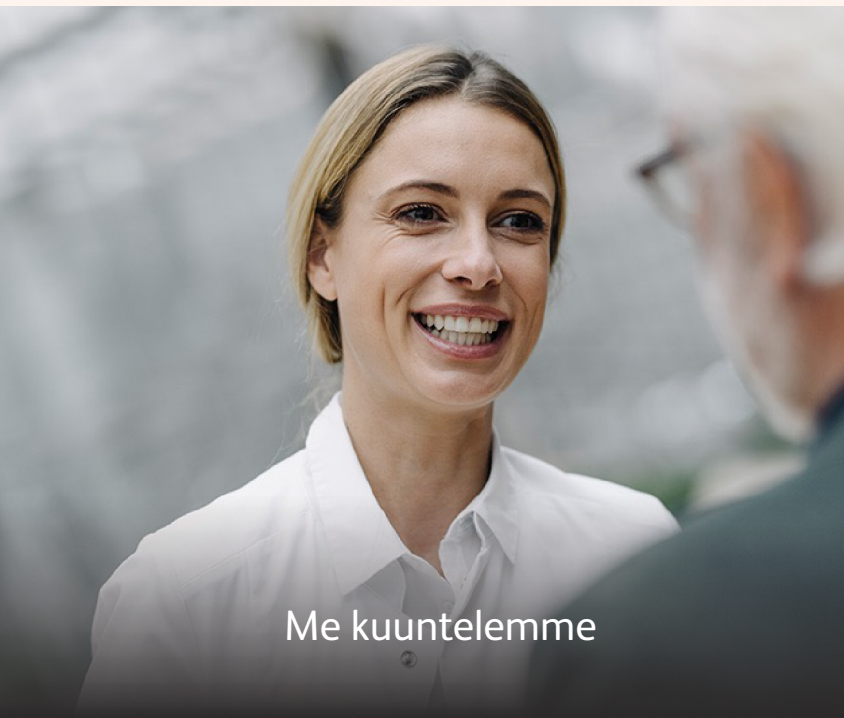
Because there is more to do

Avaus:

Miten lääkeyritykset voisivat paremmin tukea potilaita terveyteen ja hyvinvointiin liittyvissä tarpeissa?

Selvitimme asiaa potilaille, hoitajille, potilasryhmille ja terveydenhuollon ammattilaisille suunnatuilla kyselyillä. Tässä raportissa käydään läpi Suomen kyselyjen tuloksia.

Me kuuntelemme

Mielipiteillänne on väliä

Tartutaan yhdessä toimeen!

Miten voisimme paremmin tukea potilaita Suomessa heidän hoitomatkillaan?

Potilaille ja terveydenhuollon ammattilaisille Suomessa tehdyn Deep Dive -kyselyn tulokset

Bristol Myers Squibbin missio on keksiä, kehittää ja toimittaa innovatiivisia lääkkeitä, jotka auttavat potilaita voittamaan vaikeat sairaudet. Uskomme kuitenkin vahvasti, että innovatiivisten lääkkeiden toimittamisen lisäksi voisimme tehdä vieläkin enemmän potilaiden ja heidän läheistensä tukemiseksi. Tämä ajatuksen innoittamana käynnistimme Because there is more to do -aloitteen.

Äänet kuuluviin

Selvitimme ihmisten tarpeita ja näkemyksiä kyselyillä, joissa pyysimme ajatuksia myös siitä, miten voisimme laajentaa rooliaamme yhteiskunnassa.

Pyysimme palautetta

- Mitä haasteita potilaat ja heidän läheisensä näkevät terveydenhuollossa ja millaisia tyydyttämättömiä hoitotarpeita heillä on?
- Mitä potilaiden hyväksi voitaisiin tehdä enemmän heidän elämänsä parantamiseksi?
- Miten lääkeyritykset voisivat olla enemmän tukena?
- Mitä lääkeyrityksistä ja niiden yhteiskunnallisesta roolista ajatellaan?

Mitä selvisi

- Oheisessa raportissa käydään läpi suomalaisille potilaille ja terveydenhuollon ammattilaisille tehdyn kyselyn tuloksia.*
- Toteutimme myös kaikille avoimen kyselyn**, johon oli mahdollista vastata kahdeksassa EU-maassa. Raportin [avoimen kyselyn tuloksista](#) voi lukea täältä.

Mitä seuraavaksi?

Kiitos kaikille avoimesta ja rehellisestä ajatusten ja ideoiden jakamisesta – näkemyksenne innostavat tekemään asioita uudella tavalla. Kysely toimi avauksena syvemmälle yhteistyölle potilasryhmien ja terveydenhuoltoyhteisön kanssa Suomessa. Selvitämme nyt, millaisilla kumppanuuksilla, uusilla aloitteilla ja toimintamalleilla voisimme vastata kyselyssä ilmenneisiin tarpeisiin.

Because There is More To Do -kysely:

* Potilaille ja terveydenhuollon ammattilaisille Suomessa tehty kysely toteutettiin kahtena anonyyminä verkkokyselyinä, joista toiseen vastasi 93 perusterveydenhuollon lääkäriä, kardiologia ja onkologia ja toiseen 30 syöpää tai eteisvärinää sairastavaa potilasta ja näitä sairastavien potilaiden hoitajaa. Lisäksi teimme syventävää kvalitatiivista tutkimusta potilasryhmissä.

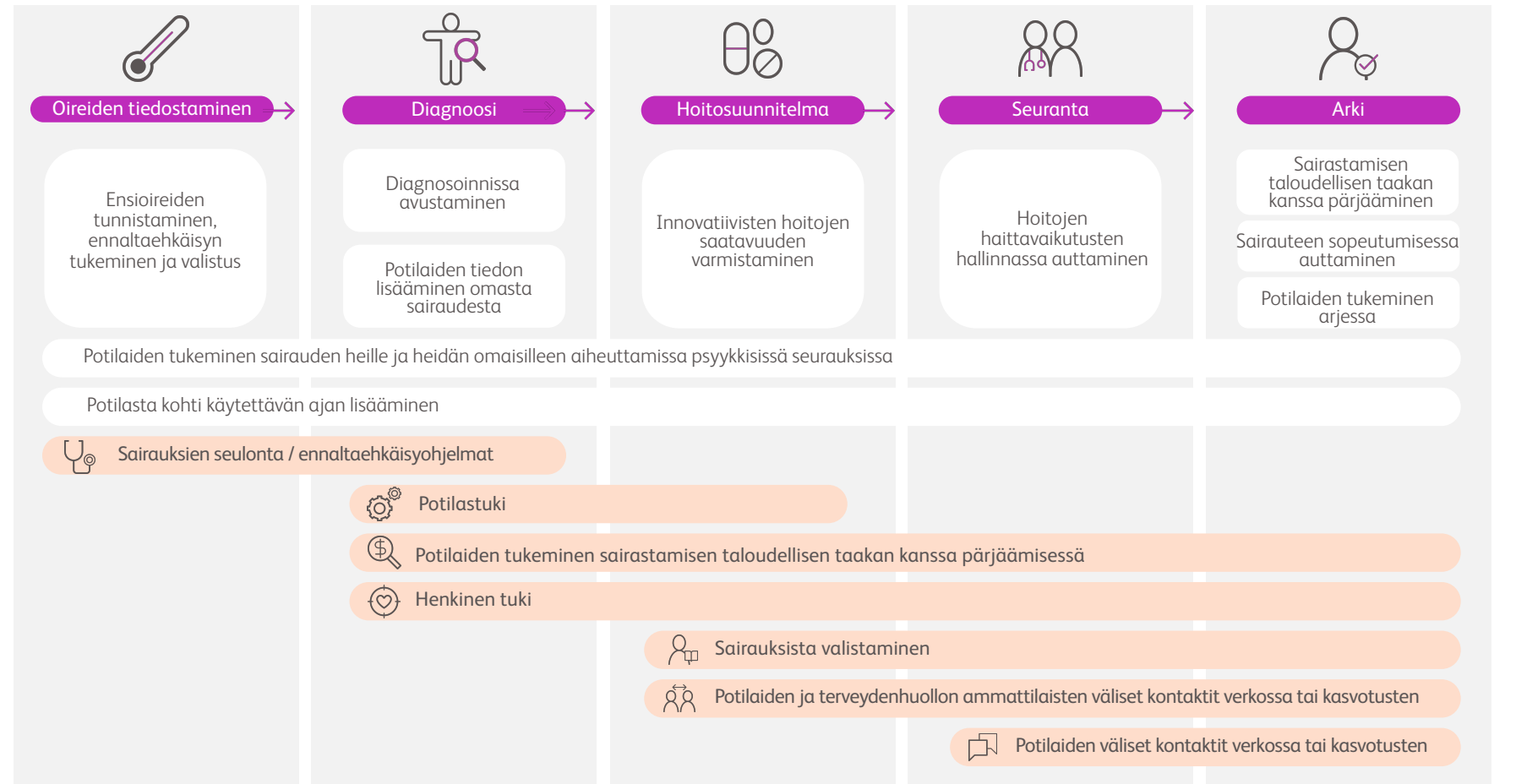
Tarkemmat tiedot kyselystä löytyvät [liitteestä](#).

** Kaikille avoimeen kyselyyn tuli vastauksia Itävallasta, Belgiasta, Tanskasta, Suomesta, Alankomaista, Norjasta, Sveitsistä ja Ruotsista.

Koosteraportti Deep Dive: kysely terveydenhuollon ammattilaisille ja potilaille

Millaisia tyydyttämättömiä hoitotarpeita potilailla on?

Miten lääkeyritykset voisivat auttaa potilaiden tukemisessa ja terveydenhuollon haasteissa?

Koosteraportti
Kaikille avoin kysely Mitä selvisi

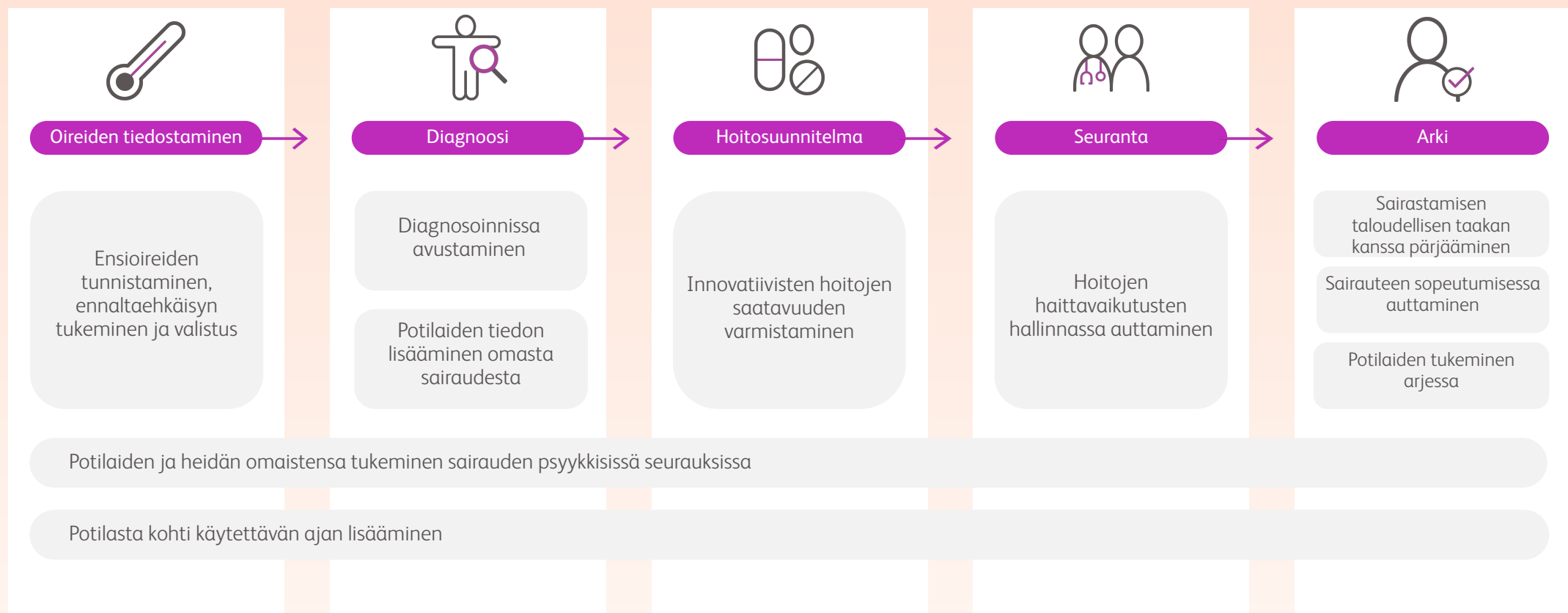
Lue koko [raportti](#) avoimen kyselyn tuloksista (yhteenveto kaikkien 8 EU-maan tuloksista).

Tyydyttämättömät hoitotarpeet

Keskeisimmät potilaan matkaan liittyvät tarpeet

Potilaan matkaan liittyy monenlaisia, yksilöllisistä olosuhteista ja sairauden laadusta riippuvia tarpeita. Suomalaisten potilaiden, potilasryhmien ja terveydenhuollon lääkärin mielestä kaikkein keskeisimmät tarpeet potilaan matkalla liittyvät seuraaviin osa-alueisiin:

Oireiden
tiedostaminen

Diagnoosi

Hoitosuunnitelma

Seuranta

Arki

Tyydyttämättömät hoitotarpeet

Osa terveydenhuollon ammattilaisista toivoisi lääkeyritysten panostavan sairauksia ennaltaehkäisevään valistukseen

Kyselyyn vastanneet terveydenhuollon ammattilaiset, joiden mielestä lääkeyritysten pitäisi panostaa paikalliseen toimintaan*

31 % piti lääkeyritysten tärkeimpänä panostuskohteena **diagnosoitujen potilaiden valistamista.**
(valittavana 10 vaihtoehtoa)

* Ne vastaajat, jotka olivat jokseenkin tai täysin samaa mieltä siitä, että lääkeyritysten pitäisi järjestää toimintaa yhdessä potilasryhmien tai muiden lääkeyritysten kanssa tai pyrkiä tukemaan potilaita muutenkin kuin lääkehoidollisesti.

Potilasryhmien näkemyksiä

Osa tutkimukseen osallistuneista potilasryhmistä kaippaa apua tiedonhankinnassa sairauksista ja erityisesti erilaisista hoitomuodoista – vakiintuneista ja uusista. Erään potilasryhmän mukaan he pyrkivät tarjoamaan potilaille tukea erityisesti diagnoosivaiheessa antamalla tietoa sairaudesta ja sen kanssa elämisestä.

Kvalitatiivinen tutkimus

Oireiden
tiedostaminen

Diagnoosi

Hoitosuunnitelma

Seuranta

Arki

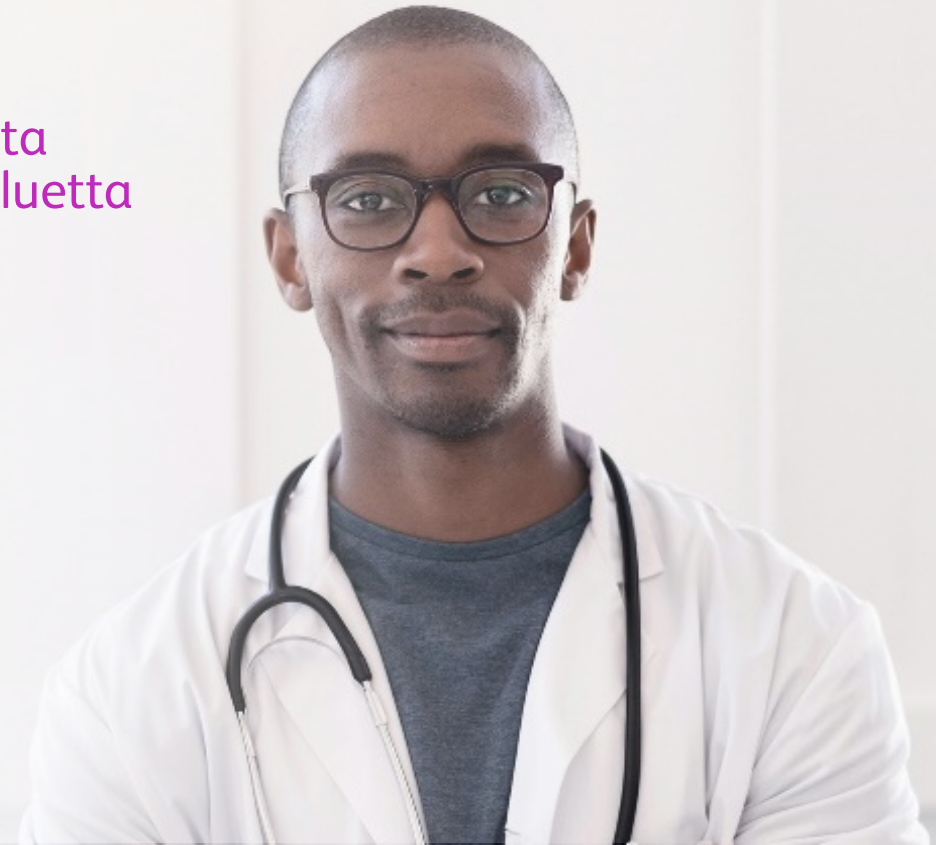
Tyydyttämättömät hoitotarpeet

Diagnosointi oli yksi lääkäreiden yleisimmin valitsemista vaihtoehdoista kysyttäessä viittä haastavinta osa-aluetta

21 %

kyselyyn vastanneista lääkäreistä valitsi **diagnosoinnin** viiden haastavimman osa-alueen joukkoon.
(valittavana 28 vaihtoehtoa)

PNR

Potilasryhmien näkemyksiä

Osassa potilasryhmistä oli omakohtaisia kokemuksia diagnoosin viivästyttämisestä.

”Haaste on siinä, että pitäisi saada yhteys potilaaseen ja prosessi alulle siinä vaiheessa, kun potilas on käynyt lääkärillä oireidensa takia ja saanut diagnoosin.”

Kvalitatiivinen tutkimus

Oireiden
tiedostaminen

Diagnosi

Hoitosuunnitelma

Seuranta

Arki

Tyydyttämättömät hoitotarpeet

Terveydenhuollon ammattilaiset haluaisivat lisää valistusta potilaille; potilaat tiedostavat, että sairauden ymmärtäminen saattaa olla vaikeaa

36 %

kyselyyn vastanneista lääkäreistä valitsi **sairauteen liittyvän tiedon antamisen** potilashoidon viiden haastavimman osa-alueen joukkoon.
(valittavana 28 vaihtoehtoa)

23 %

kyselyyn vastanneista potilaista ja hoitajista valitsi **sairauden ymmärtämisen** niihin viiteen osa-alueeseen, joilla he olisivat kaivanneet enemmän tukea.
(valittavana 23 vaihtoehtoa)

Potilasryhmien näkemyksiä

PNR

Useimmat tutkimukseen osallistuneet potilasryhmät tiedostivat, että potilaiden voi olla vaikeaa ymmärtää omaa sairauttaan. Siksi ne tekevätkin työtä potilaiden tiedon ja tietoisuuden lisäämiseksi.

Kvalitatiivinen tutkimus

A1. Mitkä seuraavista ovat omien kokemustesi perusteella haastavimpia potilashoidon osa-alueita lääkärille? [Valitse 28 vaihtoehdosta enintään viisi] Perusjoukko: n=93 (kaikki lääkärit)

A5. Millä seuraavista osa-alueista, jos millään, [HUOM: POTILAAN TAPAUKSESSA sinä] [HUOM: HOITAJAN TAPAUKSESSA hoidettava] olisit/olisi kaivannut enemmän tukea? [alitse 23 vaihtoehdosta enintään viisi] Perusjoukko=30 (kaikki potilaat/hoitajat)

Oireiden
tiedostaminen

Diagnoosi

Hoitosuunnitelma

Seuranta

Arki

Tyydyttämättömät hoitotarpeet

Osa lääkäreistä toivoisi, että potilaille olisi mahdollista tarjota innovatiivisia hoitoja nykyistä enemmän

13 %

kyselyyn vastanneista lääkäreistä toivoisi
voivansa tarjota potilailleen nykyistä
enemmän **innovatiivisia hoitoja.**
(valittavana 28 vaihtoehtoa)

Oireiden
tiedostaminen

Diagnoosi

Hoitosuunnitelma

Seuranta

Arki

Tyydyttämättömät hoitotarpeet

Kaikissa sidosryhmissä pidettiin hoitojen haittavaikutuksia osa-alueena, jolla sekä potilaat että lääkärit tarvitsevat tukea

Potilaat
Hoitajat

17 %

kyselyyn vastanneista potilaista ja hoitajista valitsi **hoitojen haittavaikutukset** niihin viiteen osa-alueeseen, joilla he olisivat kaivanneet enemmän tukea.
(valittavana 23 vaihtoehtoa)

THA

22 %

kyselyyn vastanneista lääkäreistä valitsi **hoitojen haittavaikutusten hallinnan** potilashoidon viiden haastavimman osa-alueen joukkoon.
(valittavana 28 vaihtoehtoa)

Potilasryhmien näkemyksiä

Osa tutkimukseen osallistuneista potilasryhmistä koki, että oikean hoidon saaminen ja haittavaikutusten kanssa pärjääminen voi olla potilaille vaikeaa.

”Potilaita ärsyttää, että sairaalasta palataan haittavaikutusten takia usein huonommassa kunnossa, vaikka sinne mentiin parantavaan hoitoon.”

Kvalitatiivinen tutkimus

A4. Mitkä seuraavista ovat omien kokemustesi perusteella haastavimpia potilashoidon osa-alueita lääkärille? [Valitse 28 vaihtoehdosta enintään viisi] Perusjoukko: n=93 (kaikki lääkärit)

A5. Millä seuraavista osa-alueista, jos millään, [HUOM: POTILAAN TAPAUKSESSA sinä] [HUOM: HOITAJAN TAPAUKSESSA hoidettava] olisit/olisi kaivannut enemmän tukea? [Valitse 23 vaihtoehdosta enintään viisi] Perusjoukko=30 (kaikki potilaat/hoitajat)

Oireiden tiedostaminen

Diagnoosi

Hoitosuunnitelma

Seuranta

Arki

Tyydyttämättömät hoitotarpeet

Harva potilas tai hoitaja nimesi sairauden taloudellisen taakan viiden haastavimman osa-alueen joukkoon

Potilaat
Hoitajat

13 %

Kyselyyn vastanneista potilaista ja hoitajista valitsi **sairauden aiheuttaman taloudellisen taakan** sairastamisen viiden haastavimman osa-alueen joukkoon. (valittavana 23 vaihtoehtoa)

7 %

kyselyyn vastanneista potilaista ja hoitajista valitsi **sairauden aiheuttaman taloudellisen taakan** niihin viiteen osa-alueeseen, joilla he olisivat kaivanneet enemmän tukea. (valittavana 23 vaihtoehtoa)

Potilasryhmien näkemyksiä

Taloudellinen taakka, vakuutusmaksut tai hoitoon pääsy eivät vaikuta juurikaan kuormittavan tai aiheuttavan ongelmia potilaiden matkalla.

Kvalitatiivinen tutkimus

A2. Mikä seuraavista, jos mikään, on omien kokemustesi perusteella ollut haastavinta [SYÖVÄN/ETEISVÄRINÄN] sairastamisessa [HUOM: POTILAAN TAPAUKSESSA sinulle potilaana] [HUOM: HOITAJAN TAPAUKSESSA hoidettavalle]? Perusjoukko=30 (kaikki potilaat/hoitajat)

A5. Millä seuraavista osa-alueista, jos millään, [HUOM: POTILAAN TAPAUKSESSA sinä] [HUOM: HOITAJAN TAPAUKSESSA hoidettava] olisit/olisi kaivannut enemmän tukea? [Valitse 23 vaihtoehdosta enintään viisi] Perusjoukko=30 (kaikki potilaat/hoitajat)

Oireiden tiedostaminen

Diagnoosi

Hoitosuunnitelma

Seuranta

Arki

Tyydyttämättömät hoitotarpeet

Kaikissa sidosryhmissä oltiin sitä mieltä, että potilaita voitaisiin tukea enemmän sairauteen sopeutumisessa ja sen hallitsemisessa

Potilaat
Hoitajat

43 % kyselyyn vastanneista potilaista ja hoitajista valitsi **sairauteen sopeutumisen** niihin viiteen osa-alueeseen, joilla he olisivat kaivanneet enemmän tukea. (valittavana 23 vaihtoehtoa)

THA

Kyselyssä pyydettiin lääkäreitä valitsemaan potilashoidon viisi haastavinta osa-aluetta.

30 % vastanneista valitsi vaihtoehdon **potilaiden auttaminen sairauteen sopeutumisessa** (valittavana 28 vaihtoehtoa)

Lääkäreitä pyydettiin myös valitsemaan viisi osa-aluetta, joilla he toivoisivat voivansa tarjota lisätukea lääkkeiden ja kirurgisen hoidon oheen.

35 % vastanneista valitsi vaihtoehdon **potilaiden auttaminen sairauteen sopeutumisessa** (valittavana 28 vaihtoehtoa)

Potilasryhmien näkemyksiä

Osa tutkimukseen osallistuneista potilasryhmistä tarjoaa jo monenlaista käytännön apua ja henkistä tukea.

”Vielä syöpähoitojen alettuakin voi olla vaikeaa hyväksyä, että elämä ei ole enää entisellään.”

Kvalitatiivinen tutkimus

Oireiden
tiedostaminen

Diagnoosi

Hoitosuunnitelma

Seuranta

Arki

Tyydyttämättömät hoitotarpeet

Lääkärit pitävät merkittävänä tyydyttämättömänä hoitotarpeena sitä, ettei potilaille ole riittävästi tukiohjelmia

Potilaat
Hoitajat

47 % kyselyyn vastanneista potilaista ja hoitajista valitsi **sairauteen sopeutumisen** sairastamisen viiden haastavimman osa-alueen joukkoon.
(valittavana 23 vaihtoehtoa)

20 % kyselyyn vastanneista potilaista ja hoitajista valitsi **sairauden perheelle aiheuttamien fyysisten vaikutusten hallinnan** sairastamisen viiden haastavimman osa-alueen joukkoon.
(valittavana 23 vaihtoehtoa)

36 % kyselyyn vastanneista lääkäreistä valitsi **potilaille suunnattujen tukiohjelmien riittämättömyyden** niihin viiteen osa-alueeseen, joilla he toivoisivat lisätukea potilaille (lääkkeiden ja kirurgisen hoidon oheen).
(valittavana 28 vaihtoehtoa)

Oireiden
tiedostaminen

Diagnoosi

Hoitosuunnitelma

Seuranta

Arki

Tyydyttämättömät hoitotarpeet

Psyykkisen stressin kanssa pärjääminen kuuluu potilailla viiden haastavimman osa-alueen joukkoon ja lääkäreillä niihin viiteen osa-alueeseen, joilla he toivoisivat voivansa tukea potilaita

32 %

kyselyyn vastanneista lääkäreistä valitsi **sairauden aiheuttaman psyykkisen stressin kanssa pärjäämisen** niihin viiteen osa-alueeseen, joilla he toivoisivat lisätukea potilaille (lääkkeiden ja kirurgisen hoidon ohkeen).
(valittavana 28 vaihtoehtoa)

Potilaat
Hoitajat

30 %

kyselyyn vastanneista potilaista ja hoitajista valitsi **sairauden aiheuttaman psyykkisen stressin kanssa pärjäämisen** viiden haastavimman osa-alueen joukkoon itsensä tai hoidettavan kannalta.
(valittavana 23 vaihtoehtoa)

Potilasryhmien näkemyksiä

Osa tutkimukseen osallistuneista potilasryhmistä koki, että sairauden aiheuttama fyysinen kuorma heikentää potilaiden **psykkistä ja henkistä hyvinvointia huomattavan paljon** – jopa siinä määrin, että potilaat eivät monesti kykene pyytämään apua lähimmältä tukiverkoltaan (perheeltä ja ystäviltä). Vertaistuki on siksi äärimmäisen tärkeää.

Kvalitatiivinen tutkimus

A4. Millä seuraavista osa-alueista, jos millään, toivoisit olevan mahdollista tarjota potilaille lisätukea (lääkkeiden ja kirurgisen hoidon ohkeen)? [Valitse 28 vaihtoehdosta enintään viisi] Perusjoukko: n=93 (kaikki lääkärit)

A2. Mikä seuraavista, jos mikään, on omien kokemustesi perusteella ollut haastavinta [SYÖVÄN/ETEISVÄRINÄN] sairastamisessa [HUOM: POTILAAN TAPAUKSESSA sinulle potilaana] [HUOM: HOITAJAN TAPAUKSESSA hoidettavalle]? Perusjoukko=30 (kaikki potilaat/hoitajat)

Oireiden
tiedostaminen

Diagnoosi

Hoitosuunnitelma

Seuranta

Arki

Tyydyttämättömät hoitotarpeet

Potilasta kohti käytettävissä oleva aika oli yksi lääkäreiden yleisimmin valitsemista vaihtoehdoista kysyttäessä viittä haastavinta osa-alueita
Potilasta kohti käytettävän ajan lisääminen

52 %

kyselyyn vastanneista lääkäreistä valitsi **ajan riittämisen kaikkien potilaiden hyvään hoitoon** potilashoidon viiden haastavimman osa-alueen joukkoon.
(valittavana 28 vaihtoehtoa)

33 %

kyselyyn vastanneista potilaista ja hoitajista valitsi **mahdollisuuden keskustella lääkärin kanssa pidempään** viiden eniten toivomansa palvelun joukkoon.
(valittavana 19 vaihtoehtoa)

Potilasryhmien näkemyksiä

Osassa tutkimukseen osallistuneista potilasryhmistä koettiin, että potilas-lääkärisuhteesta **puuttuu jatkuvuus** ja että terveydenhuollon ammattilaisten konsultointi ei monesti tuo vastauksia kysymyksiin, koska aikaa keskusteluun ei ole riittävästi.

Kvalitatiivinen tutkimus

A1. Mitkä seuraavista ovat omien kokemustesi perusteella haastavimpia potilashoidon osa-alueita lääkärille? [Valitse 28 vaihtoehdosta enintään viisi] Perusjoukko: n=93 (kaikki lääkärit)

A8. Mitä seuraavista palveluista, jos mitään, toivoisit / hoitamas henkilö toivoisi olevan saatavilla? [Valitse 19 vaihtoehdosta enintään viisi] Perusjoukko=30 (kaikki potilaat/hoitajat)

Näkemyksiä ja käsityksiä lääkeyrityksistä

Näkemyksiä ja käsityksiä lääkeyrityksistä

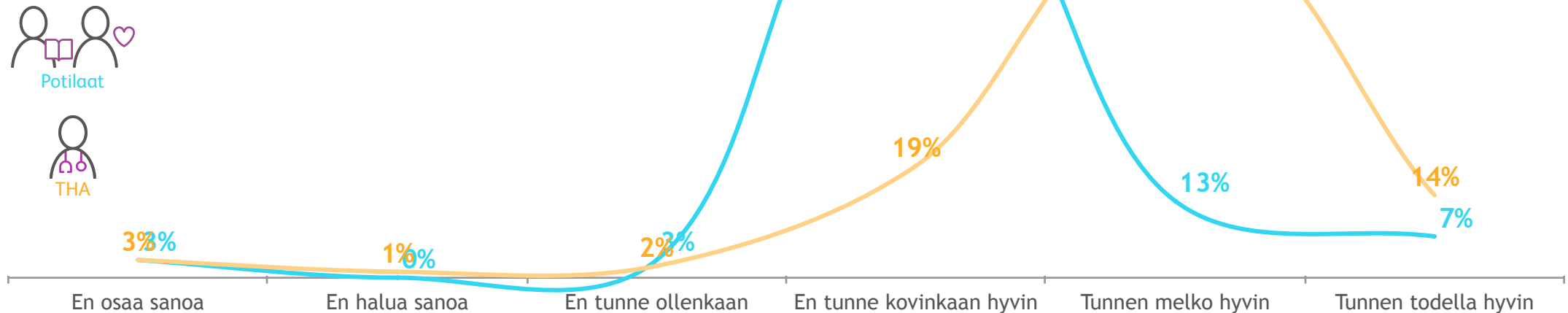
Uudenlaisia rooleja lääkeyrityksille

Miten voisimme parhaiten auttaa potilaiden hoitotarpeiden tyydyttämisessä?

Kysyimme potilailta ja terveydenhuollon ammattilaisilta tyydyttämättömistä hoitotarpeista, ja runsaasta ja informatiivisesta palautteesta nousi esiin osa-alueita, joilla lääkeyritykset voisivat tehdä nykyistä enemmän. Kahdessa seuraavassa osiossa käydään läpi kyselyyn vastanneiden näkemyksiä lääkeyrityksistä ja ehdotuksia lääkeyritysten uudeltaisista tukemistavoista.

Miten hyvin vastaajat tuntevat lääkeyritykset?

Suurin osa terveydenhuollon ammattilaisista ilmoitti tuntevansa lääkeyritykset melko hyvin tai todella hyvin, mutta useimmat potilaista kokivat tuntemuksensa heikoksi.

Näkemyksiä ja käsityksiä lääkeyrityksistä

Harva lääkäri kuitenkaan pitää lääkeyrityksiä yhteistyötahoinaan potilashoidossa

Vain

11 %

kyselyyn vastanneista **terveydenhuollon ammattilaisista** ilmoitti pitävänsä lääkeyritysten roolia potilaiden hoidossa tärkeänä.

Tärkeimpinä yhteistyötahoina pidettiin muita lääkäreitä (73 %), sairaanhoitajia (67 %) ja terveydenhoitajia (30 %).

(valittavana 14 vaihtoehdosta enintään kolme)

Näkemyksiä ja käsityksiä lääkeyrityksistä

Useimmat terveydenhuollon ammattilaiset ja potilaat toivoisivat lääkeyrityksiltä muutakin panostusta kuin innovatiivisten lääkkeiden kehittämistä

Ovat vastuullisia
yrityskansalaisia **100 %**

THA

Potilaat
Hoitajat

100 % Ovat vastuullisia yrityskansalaisia

Kehittävät innovatiivisia lääkkeitä **98 %**

Mitä
lääkeyrityksiltä
odotetaan?

97 % Kehittävät innovatiivisia lääkkeitä

Toimivat yhdessä terveydenhuollon ammattilaisten kanssa **94 %**

97 % Parantavat potilaiden elämänlaatua

Parantavat potilaiden elämänlaatua **85 %**

97 % Toimivat yhdessä potilasryhmien kanssa

Pyrkivät aktiivisesti parantamaan terveydenhuoltojärjestelmän kustannustehokkuutta **81 %**

93 % Toimivat yhdessä terveydenhuollon ammattilaisten kanssa

Prosenttiosuus vastaajista, jotka ilmaisivat viisiportaisella asteikolla olevansa samaa tai täysin samaa mieltä väittämistä.

Millaista tukea lääkeyritykset
voisivat tarjota?

Miten BMS voisi tukea potilaita, hoitajia ja lääkäreitä?

Tukitoiveita lääkeyrityksille

Suomalaisten potilaiden, hoitajien, potilasryhmien ja lääkärien mielestä potilaskokemusta voitaisiin parantaa potilaan matkalla seuraavilla tavoilla:

Oireiden tiedostaminen

Diagnoosi

Hoitosuunnitelma

Seuranta

Arki

Sairauksien seulonta / ennaltaehkäisyohjelmat
Sairauksien ennaltaehkäisyyn liittyvä valistus ja seulonnat

Potilastuki

Mahdollinen yhteistyö terveydenhuoltoyhteisön kanssa potilaan tueksi tarkoitettujen työkalujen ja ohjelmien kehittämisessä tai käytännön tuessa

Potilaiden tukeminen sairastamisen taloudellisen taakan kanssa pärjäämisessä

Henkinen tuki

Henkisen tuen järjestäminen potilaille, hoitajille ja perheenjäsenille

Tiedon lisääminen

Tiedon saatavuuden parantaminen ja potilaiden tiedon lisääminen omasta sairaudesta, hoitovaihtoehdoista ja niiden haittavaikutuksista

Terveydenhuollon ammattilaisten ja potilaiden väliset kontaktit verkossa tai kasvotusten

Tukea mahdollisesti myös potilaiden psyykkisistä tarpeista huolehtimisessa ja valistuksessa

Potilaiden väliset kontaktit verkossa tai kasvotusten

Tukitoiveita lääkeyrityksille

Potilaat toivoisivat lääkeyritysten suuntaavan lääkekehityksen lisäksi huomiota myös sairauksien syihin

THA

10 %

kyselyyn vastanneista lääkäreistä valitsi **sairauksien ennaltaehkäisyohjelmat** niihin viiteen palveluun, joiden uskoisivat eniten helpottavan sairauksien kanssa elämistä. (valittavana 19 vaihtoehtoa)

Potilaat
Hoitajat

27 %

kyselyyn vastanneista potilaista ja hoitajista valitsi **sairauksien ennaltaehkäisyohjelmat** niihin viiteen palveluun, joita toivoisivat lääkeyritysten tukevan enemmän. (valittavana 13 vaihtoehtoa)

27 %

kyselyyn vastanneista potilaista ja hoitajista valitsi **sairauksien seulonnan** niihin viiteen palveluun, joita toivoisivat lääkeyritysten tukevan enemmän. (valittavana 13 vaihtoehtoa)

PNR

Potilasryhmien näkemyksiä

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei mainittu erikseen seulontoja, mutta sairauden varhaisemman tiedostamisen ja ensioireiden tunnistamisen merkitystä korostettiin.

Kvalitatiivinen tutkimus

A7. Mitkä seuraavista palveluista, jos mitkään, helpottaisivat eniten sairauksien kanssa elämistä? [Valitse 19 vaihtoehdosta enintään viisi] Perusjoukko: n=93 (kaikki lääkärit)

C2. Mitä seuraavista palveluista, jos mitään, toivoisit lääkeyritysten tukevan enemmän? / Hoitaja: Mitä seuraavista palveluista, jos mitään, toivoisit hoidettavanasi olevan henkilön näkökulmasta lääkeyritysten tukevan enemmän? [Valitse 13 vaihtoehdosta enintään viisi] Perusjoukko=30 (kaikki potilaat/hoitajat)

Oireiden
tiedostaminen

Diagnosi

Hoitosuunnitelma

Seuranta

Arki

Tukitoiveita lääkeyrityksille

Yhteistyö terveysteknologiayritysten tai terveydenhuoltoyhteisön kanssa potilastukiohjelmien tarjoamiseksi

THA

19 %

kyselyyn vastanneista lääkäreistä valitsi **potilaille suunnattujen tukiohjelmien riittämättömyyden** tyydyttämättömäksi hoitotarpeeksi, jota voitaisiin yrittää täyttää yhdessä lääkealan kanssa.
(valittavana 12 vaihtoehdosta useita mahdollisia tyydyttämättömiä hoitotarpeita)

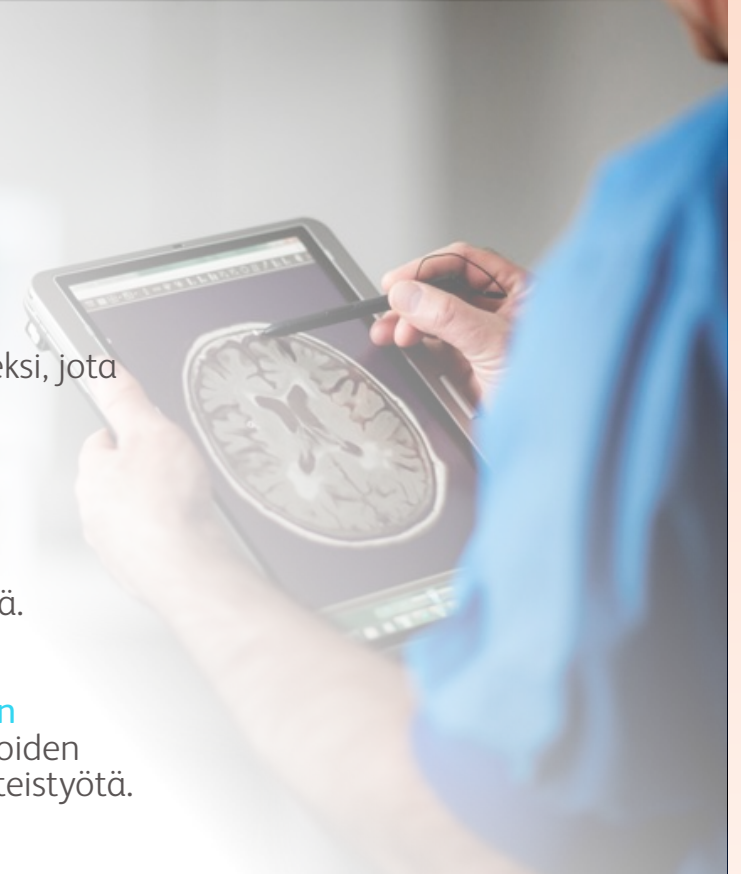
Potilaat
Hoitajat

27 %

kyselyyn vastanneista potilaista ja hoitajista valitsi **terveysteknologiayritykset** niihin viiteen tahoön, joiden kanssa lääkeyritysten pitäisi heidän mielestään tehdä enemmän yhteistyötä.
(valittavana 12 vaihtoehtoa)

80 %

kyselyyn vastanneista potilaista ja hoitajista valitsi **terveydenhuollon ammattilaiset tai terveydenhuoltoyhteisön** niihin viiteen tahoön, joiden kanssa lääkeyritysten pitäisi heidän mielestään tehdä enemmän yhteistyötä.
(valittavana 12 vaihtoehtoa)

Potilasryhmien näkemyksiä

PNR

Sairaaloiden tukena potilaiden hoidon eri vaiheissa. Osa potilasryhmistä esitti keskusteluissa, että lääkeyritykset voisivat **perustaa kuntoutuskeskuksia** ja osallistua terveydenhuollon ammattilaisten ammattitaidon kehittämiseen. Jotkin ryhmistä esittivät, että lääkeyritykset voisivat rahoittaa potilaita psyykkisessä jaksamisessa tukevan henkilökunnan palkkaamista, mikäli tällainen hoitotarve on.

Kvalitatiivinen tutkimus

A9. Mitä seuraavista potilaiden tyydyttämättömistä hoitotarpeista, jos mitään, voitaisiin mielestäsi yrittää täyttää yhdessä lääkealan kanssa? Perusjoukko: lääkärit, joiden mielestä on hoitotarpeita, joita lääkeyritykset voisivat täyttää (n=90)

C3. Mitkä seuraavista, jos mitkään, ovat sellaisia tahoja, joiden kanssa lääkeyritysten pitäisi mielestäsi tehdä enemmän yhteistyötä?

Oireiden
tiedostaminen

Diagnoosi

Hoitosuunnitelma

Seuranta

Arki

Tukitoiveita lääkeyrityksille

Osa potilaista Suomessa toivoisi tarjolla olevan suoraa taloudellista tukea

12 %

kyselyyn vastanneista lääkäreistä valitsi **suoran taloudellisen tuen** niihin viiteen palveluun, joiden uskoivat eniten helpottavan sairauksien kanssa elämistä. (valittavana 19 vaihtoehtoa)

17 %

kyselyyn vastanneista potilaista ja hoitajista valitsi **suoran taloudellisen tuen** viiden eniten toivomansa palvelun joukkoon. (valittavana 19 vaihtoehtoa)

Potilasryhmien näkemyksiä

Haastatellut potilasryhmät saavat lääkeyrityksiltä nykyisellään lähinnä taloudellista tukea, mitä itse asiassa pidettiin melkein pä ainoana mahdollisena tukimuotona.

”Saamme vuosittain rahoitusta eri lääkeyrityksiltä. Summat eivät ole ratkaisevia toiminnallemme mutta kuitenkin tärkeitä joidenkin aktiviteettiemme kannalta. Tukea tulee lähinnä erilaisiin kampanjoihin ja tapahtumiin, mutta joskus muuhunkin toimintaan.”
Tutkimukseen osallistunut potilasryhmä

Kvalitatiivinen tutkimus

A7. Mitkä seuraavista palveluista, jos mitkään, helpottaisivat eniten sairauksien kanssa elämistä? [Valitse 19 vaihtoehdosta enintään viisi] Perusjoukko: n=93 (kaikki lääkärit)

A8. Mitä seuraavista palveluista toivoisit / hoitamasi henkilö toivoisi olevan saatavilla? (Valitse 19 vaihtoehdosta enintään viisi) Perusjoukko: Potilaat/hoitajat (n=30)

Oireiden
tiedostaminen

Diagnoosi

Hoitosuunnitelma

Seuranta

Arki

Tukivoiveita lääkeyrityksille

Sidosryhmät yksimielisiä siitä, että potilaiden olisi hyvä saada enemmän käytännön tukea

THA

33 %

kyselyyn vastanneista lääkäreistä valitsi **helposti saatavilla olevan käytännön tuen** niihin viiteen palveluun, joiden uskoisivat eniten helpottavan sairauksien kanssa elämistä. (valittavana 19 vaihtoehtoa)

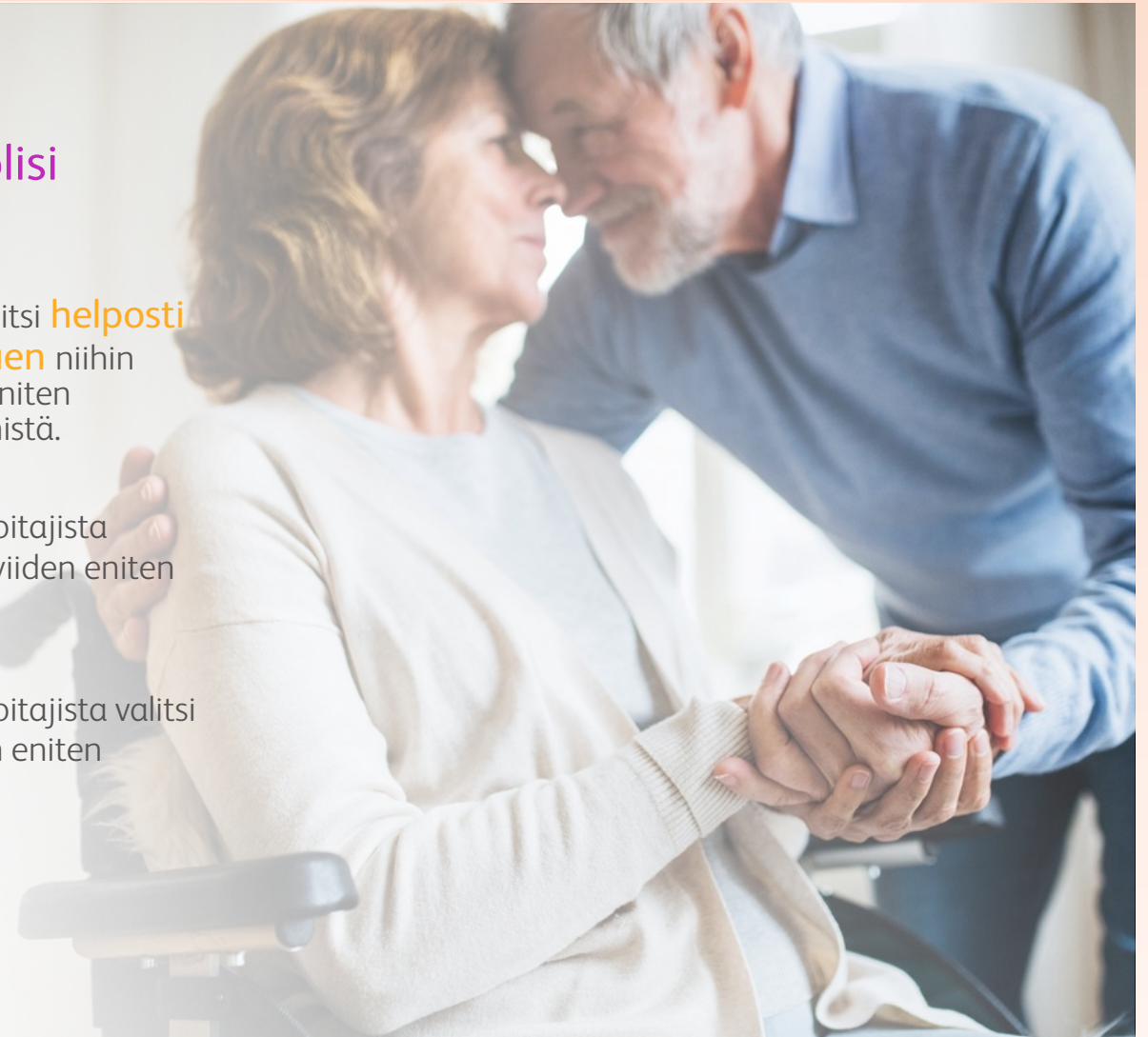
Potilaat
Hoitajat

37 %

kyselyyn vastanneista potilaista ja hoitajista valitsi **hoidon jälkeiset palvelut** viiden eniten toivomansa palvelun joukkoon. (valittavana 19 vaihtoehtoa)

20 %

kyselyyn vastanneista potilaista ja hoitajista valitsi **suoran taloudellisen tuen** viiden eniten toivomansa palvelun joukkoon. (valittavana 19 vaihtoehtoa)

A7. Mitkä seuraavista palveluista, jos mitkään, helpottaisivat eniten sairauksien kanssa elämistä? [Valitse 19 vaihtoehdosta enintään viisi] Perusjoukko: n=100 (kaikki lääkärit)

A8. Mitä seuraavista palveluista toivoisit / hoitamasi henkilö toivoisi olevan saatavilla? (Valitse 19 vaihtoehdosta enintään viisi) Perusjoukko: Potilaat/hoitajat (n=20)

Oireiden
tiedostaminen

Diagnoosi

Hoitosuunnitelma

Seuranta

Arki

Tukitoiveita lääkeyrityksille

Henkisen tuen saamisen helpottaminen potilaille sekä heidän perheilleen ja hoitajilleen

THA

32 %

kyselyyn vastanneista lääkäreistä valitsi **sairausten aiheuttaman psyykkisen stressin kanssa pärjäämisen** niihin viiteen osa-alueeseen, joilla he toivoisivat lisätukea potilaille (lääkkeiden ja kirurgisen hoidon oheen).
(valittavana 28 vaihtoehtoa)

Potilaat
Hoitajat

27 %

kyselyyn vastanneista potilaista ja hoitajista valitsi **potilaiden tukemisen henkisesti** niihin viiteen palveluun, joita toivoivat lääkeyritysten tukevan enemmän.
(valittavana 13 vaihtoehtoa)

20 %

kyselyyn vastanneista potilaista ja hoitajista valitsi **hoitajien tukemisen** niihin viiteen palveluun, joita toivoivat lääkeyritysten tukevan enemmän.
(valittavana 13 vaihtoehtoa)

PNR

Potilasryhmien näkemyksiä

”Pidämme **kerran viikossa Teamsissa vertaistapaamisen**, ja osallistujia on mukavasti. Yleensä niissä on jokin teema. Viime viikolla osallistujia oli 16, ja määrä kasvaa sitä mukaa kun miehet oppivat käyttämään Teamsia ja huomaavat sen toimivaksi.”

Tutkimukseen osallistunut potilasryhmä

Kvalitatiivinen tutkimus

Oireiden
tiedostaminen

Diagnoosi

Hoitosuunnitelma

Seuranta

Arki

Tukitoiveita lääkeyrityksille

Lääkärit ja potilaat olivat jossain määrin yksimielisiä siitä, että lääkeyritykset voisivat osallistua potilasvalistukseen

29 %

kyselyyn vastanneista lääkäreistä valitsi **potilaille sairauksista tarjottavan tiedon riittämättömyyden** tyydyttämättömäksi hoitotarpeeksi, jota voitaisiin yrittää täyttää yhdessä lääkealan kanssa.

(valittavana 12 vaihtoehdosta useita mahdollisia tyydyttämättömiä hoitotarpeita)

50 %

kyselyyn vastanneista potilaista ja hoitajista valitsi **sairauksista valistamisen** niihin viiteen palveluun, joita toivoisivat lääkeyritysten tukevan enemmän.

(valittavana 13 vaihtoehtoa)

Potilasryhmien näkemyksiä

PNR

Osassa mukana olleista ryhmistä pidettiin sairauksiin liittyvän tietoisuuden ja ensioireiden tunnistamisen parantamisen lisäksi tärkeänä sitä, että potilaille annettaisiin tietoa hoidoista. Näissä ryhmissä kuitenkin koettiin, ettei lääkeyrityksiltä aina saada riittävästi tietoa etenkin hoitoihin liittyen.

Kvalitatiivinen tutkimus

Oireiden
tiedostaminen

Diagnoosi

Hoitosuunnitelma

Seuranta

Arki

Tukivoiveita lääkeyrityksille

Lääkärin ja potilaiden vuorovaikutusta olisi hyvä lisätä ja helpottaa

Potilaat
Hoitajat

Kasvokkain

17 %

kyselyyn vastanneista potilaista ja hoitajista valitsi **terveydenhuollon ammattilaisilta kasvokkain saatavan tuen** niihin viiteen palveluun, joita toivoisivat lääkeyritysten tukevan enemmän. (valittavana 13 vaihtoehtoa)

Verkossa

13 %

kyselyyn vastanneista potilaista ja hoitajista valitsi **terveydenhuollon ammattilaisilta verkossa saatavan tuen** niihin viiteen palveluun, joita toivoisivat lääkeyritysten tukevan enemmän. (valittavana 13 vaihtoehtoa)

THA

Kasvokkain

31 %

kyselyyn vastanneista lääkäreistä valitsi **terveydenhuollon ammattilaisilta kasvokkain saatavan tuen** niihin viiteen palveluun, joiden uskoivat eniten helpottavan sairauksien kanssa elämistä. (valittavana 19 vaihtoehtoa)

Verkossa

18 %

kyselyyn vastanneista lääkäreistä valitsi **terveydenhuollon ammattilaisilta verkossa saatavan tuen** niihin viiteen palveluun, joiden uskoivat eniten helpottavan sairauksien kanssa elämistä. (valittavana 19 vaihtoehtoa)

PNR

Potilasryhmien näkemyksiä

Haastatellut potilasryhmät näkisivät mielellään sidosryhmien tekevän enemmän yhteistyötä.

”Tuettaisiin sairauksien seurauksista kärsiviä. Sairaalat eivät pysty vastaamaan potilaiden psykososiaalisiin tarpeisiin, paikattaisiin tätä puutetta. Lääketieteellinen hoito on hyvää, mutta sosiaalisen ja henkisen puolen huomioimiseen sairaaloiden resurssit ja aika eivät riitä.”

Tutkimukseen osallistunut potilasryhmä

Kvalitatiivinen tutkimus

Oireiden
tiedostaminen

Diagnoosi

Hoitosuunnitelma

Seuranta

Arki

Tukitoiveita lääkeyrityksille

Potilaat ja hoitajat toivoisivat lääkeyritysten tukevan myös kasvokkain ja verkossa tapahtuvaa vertaistukiryhmätoimintaa

Potilaat
Hoitajat

Kasvokkain

17 %

kyselyyn vastanneista potilaista ja hoitajista valitsi kasvokkain tapahtuvan samaa sairautta sairastavien vertaistukiryhmätoiminnan niihin viiteen palveluun, joita toivoisivat lääkeyritysten tukevan enemmän.

(valittavana 13 vaihtoehtoa)

Verkossa

7 %

kyselyyn vastanneista potilaista ja hoitajista valitsi verkossa tapahtuvan samaa sairautta sairastavien vertaistukiryhmätoiminnan niihin viiteen palveluun, joita toivoisivat lääkeyritysten tukevan enemmän.

(valittavana 13 vaihtoehtoa)

PNR

Potilasryhmien näkemyksiä

Osassa potilasryhmistä todettiin, että verkon potilasfoorumit sekä vertaistukiverkostot tuovat potilaille tunteen siitä, että he eivät ole yksin ja että moni muu on samassa tilanteessa ja pärjää sairautensa kanssa.

”Olemme huomanneet, että potilaat tarvitsevat nimenomaan vertaistukea ja henkistä tukea. Järjestämme elinsiirtoa odottaville potilaille kurseja, joihin osallistuu kardiologi, pulmonologi, fysioterapeutti, elinsiirtokoordinaattori, ravitsemusterapeutti ja psykologi. Heiltä saadaan asiantuntevaa tietoa, ja meidän tehtävämme on antaa vertaistukea ja toimia yhteyshenkilöinä asiantuntijoiden suuntaan.”

Tutkimukseen osallistunut potilasryhmä

Kvalitatiivinen tutkimus

Sitoudumme toimimaan

Keskeiset havainnot ja johtopäätökset keskusteluista potilasryhmien kanssa

Osassa potilasryhmistä toivottiin tutkimukseemme liittyvissä keskusteluissa tukea lääkeyrityksiltä, mutta että apua suunnattaisiin järkevästi.

Osa kaipaa apua tiedonhankinnassa sairauksista ja erityisesti erilaisista hoitomuodoista – vakiintuneista ja uusista.

”Tavoitteena on auttaa potilaita ja heidän läheisiään. Tarjoamme potilaille ja heidän läheisilleen vertaistukiryhmiä ja virtuaalisia Teams-ryhmätapaamisia. Toisena missionamme on lisätä tietoisuutta – järjestämme vuosittain 100 seminaaria ja luentotilaisuutta ja 20 virtuaalikokousta. Käyn ympäri Suomen tapaamassa potilaita, järjestöväkeä ja muita kumppaneita (yliopistojen edustajia, lääkäreitä, hyväntekeväisyysjärjestöjen väkeä). Paikallisista ja lähialueiden tapaamisista kertyy kilometrejä noin 75 000 vuodessa. Tällä hetkellä fyysisiä tapaamisia ei koronan vuoksi pidetä.”

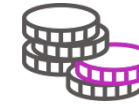
Enemmän yhteistyötä hoitoon osallistuvien sidosryhmien välillä

”Vaikkeimmat vaiheet ovat mielestäni hoidon alkamisen odottaminen diagnoosin jälkeen, tai hoitojonossa oleminen ja epävarmuus. Juuri näissä vaiheissa tarvitaan meiltä tai muilta ryhmiltä apua ja tukea, jota ei erikoissairaanhoidosta saa. Erikoissairaanhoidossa keskitytään vain hoitamaan sairautta mahdollisimman tehokkaasti, ja potilaiden emotionaaliset, sosiaaliset ja tiedolliset tarpeet jäävät huomiotta. Hoitojen alkamisen jälkeen yleensä helpottaa. Ikävämpää on hoitojen odottelu, jos lääkärit eivät selitä asioita riittävästi vastaanotolla.”

Potilaiden oheistukipalvelujen saatavuuden parantaminen tai rahoittaminen

”Sairaaloissa ei anneta psykososiaalista tukea hoitojen päätyttyä. Potilaat saavat kliinistä hoitoa, mutta kuntoutus on järjestettävä itse. Meidän tukiryhmämme ja -henkilömme ovat apuna tässä vaiheessa.”

Taloudellinen tuki – kumppanina potilaita tukevassa toiminnassa

”Yhteistyömme on ollut ja on yhä hedelmällistä. Lääkeyrityksiltä tulee hyvin rahoitusta räätälöidylle toiminnalle. Järjestämme yhdessä potilaille erilaisia tilaisuuksia ja kampanjoita. Julkinen rahoitus on yleensä tarkasti korvamerkittyä, joten on mukavaa saada vapaammat kädet suunnittelussa.”

Kohti uusia kumppanuuksia Suomessa

Mielipiteillänne on väliä. Sitoudumme tarttumaan yhdessä toimeen.

Saamamme palaute

Potilaille ja terveydenhuollon ammattilaisille suunnatussa kyselyssä saamamme palaute oli informatiivista. Arvostamme avoimuuttanne.

Because there is more to do -aloitteen tavoitteena oli kartoittaa tilannetta ja huolenaiheita sekä sitä, mitä meiltä odotetaan ja millä osa-alueilla lääkeyritykset voisivat tehdä nykyistä enemmän potilaiden ja yhteiskunnan hyväksi Suomessa.

Yhdessä eteenpäin

Aiomme hyödyntää saamaamme palautetta. Seuraava askel on syventää yhteistyötä ja selvittää, miten voisimme parhaiten tukea ihmisten hoitotarpeita.

Tulevina kuukausina lisäämme vuoropuheluumme terveydenhuoltoalan toimijoiden kanssa.

Voisiko BMS:llä ja lääkeyrityksillä yleensä olla laajempikin rooli Suomessa?

Halusimme selvittää, voisiko BMS:llä ja muilla lääkeyhtiöillä olla Suomessa muukin rooli kuin innovatiivisten lääkkeiden toimittaminen. Millainen rooli se voisi olla?

Kyselyn perusteella lääkeyhtiöillä todella voisi olla laajempikin rooli.

BMS on sitoutunut toimimaan

Tämän raportti antaa sysäyksen uudelle yhteistyölle. Olemme sitoutuneet tarttumaan yhdessä toimeen ja esimerkiksi luomaan kumppanuuksia potilasjärjestöjen ja terveydenhuollon ammattilaisten kanssa.

Tietoja kyselyistä

Tietoja kyselyistä

Tietoja kyselyistä potilaille ja hoitajille

Ipsos MORI toteutti Bristol Myers Squibbille verkkokyselyn, johon osallistui 214 potilasta ja hoitajaa (syöpäpotilasta, syöpäpotilaiden hoitajaa, eteisvärinäpotilasta ja eteisvärinäpotilaiden hoitajaa) kahdeksasta Euroopan maasta (Itävallasta, Belgiasta, Tanskasta, Suomesta, Alankomaista, Norjasta, Ruotsista ja Sveitsistä). Verkkokysely toteutettiin 11.1.-26.4.2021.

Vastaajat rekrytoitiin verkkopaneeleista, joten otokseen valikoitui markkinatutkimuspaneelissa mukana olevia henkilöitä, jotka halusivat vastata kyselyyn.

Otanta maittain:

	AT	BE	DK	FI	NL	NO	SE	CH
Yhteensä	30	30	20	30	30	15	29	30
Syöpäpotilaat	8	8	8	8	8	10	8	8
Syöpäpotilaiden hoitajat	7	7	7	7	7	5	7	7
Eteisvärinäpotilaat	8	8	3	8	8	0	8	8
Eteisvärinäpotilaiden hoitajat	7	7	2	7	7	0	6	7

Maakohtaisissa raporteissa tutkimusaineisto on painotettu siten, että syöpäpotilaat / syöpäpotilaiden hoitajat ja eteisvärinäpotilaat / eteisvärinäpotilaiden hoitajat ovat kukin edustettuina yhtä suurella painoarvolla*. Kokonaistulosten raportoinnissa aineisto painotettiin lisäksi siten, että eri maat ovat kukin edustettuina yhtä suurella painoarvolla.

* Poikkeuksena on Norja, jossa otoksessa oli mukana ainoastaan syöpäpotilaita ja syöpäpotilaiden hoitajia.

Tietoja kyselyistä terveydenhuollon ammattilaisille

Ipsos MORI toteutti Bristol Myers Squibbille verkkokyselyn, johon osallistui 839 terveydenhuollon ammattilaista (perusterveydenhuollon lääkäreitä, kardiologia ja onkologia/hematologia) kahdeksasta Euroopan maasta (Itävallasta, Belgiasta, Tanskasta, Suomesta, Alankomaista, Norjasta, Ruotsista ja Sveitsistä). Verkkokysely toteutettiin 11.1.-26.4.2021.

Vastaajat rekrytoitiin verkkopaneeleista, joten otos koostuu markkinatutkimuspaneelissa mukana olevista henkilöistä, jotka halusivat vastata kyselyyn.

Otanta maittain:

	AT	BE	DK	FI	NL	NO	SE	CH
Yhteensä	105	120	100	93	120	70	116	115
Perusterveydenhuollon lääkärit	50	50	50	51	50	42	50	50
Kardiologit	30	40	30	22	40	18	40	40
Onkologit/hematologit	25	30	20	20	30	10	26	25

Maakohtaisissa raporteissa tutkimusaineisto on painotettu siten, että perusterveydenhuollon lääkärit, kardiologit ja onkologit/hematologit ovat kukin edustettuina yhtä suurella painoarvolla. Kokonaistulosten raportoinnissa tutkimusaineisto painotettiin lisäksi siten, että eri maat ovat kukin edustettuina yhtä suurella painoarvolla.

Tietoja potilaiden neuvontaryhmien kvalitatiivisesta haastattelututkimuksesta

Ipsos MORI toteutti Bristol Myers Squibbille kvalitatiivisen haastattelututkimuksen kahdeksassa Euroopan maassa (Itävallassa, Belgiassa, Tanskassa, Suomessa, Alankomaissa, Norjassa, Ruotsissa ja Sveitsissä). Kaikkiaan 40 henkilöä vastasi puhelimitse tehtyyn, verkkoavusteiseen syvähaastatteluun (37 vastaajista työskenteli syöpäpotilaiden neuvontaryhmässä, 3 eteisvärinäpotilaiden neuvontaryhmässä). Vastaajat rekrytoitiin puhelimitse, ja rekrytoinnista vastasivat ulkopuoliset kyselypaneelleja ylläpitävät tahot. Haastattelut tehtiin 11.1.-26.4.2021.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa kartoitettiin laajasti osallistujien asenteita ja mielipiteitä. Saadut tulokset ovat kuvailevia ja havainnollistavia, eivätkä ne ole tilastollisesti edustavia.

Tietoja yksöissokkoutetusta, kaikille avoimesta Humanity-verkkokyselystä: Ipsos MORI toteutti Bristol Myers Squibbille verkkokyselyn, johon osallistui 821 iältään vähintään 16-vuotiaasta henkilöä yhdeksästä Euroopan maasta (Itävallasta, Belgiasta, Tanskasta, Suomesta, Luxemburgista, Alankomaista, Norjasta, Ruotsista ja Sveitsistä). Haastattelut tehtiin 20.11.2020-18.1.2021.

Vastaajat Bristol Myers Squibbin kyselyyn haettiin avoimella kutsulla. Kyselyyn pyydettiin osallistujia kertomaan näkemyksiä lääkealasta, lääkeryityksistä ja terveydenhuollon haasteista heidän omassa maassaan ja myös jakamaan parannusehdotuksia näihin liittyen. Kutsua jaettiin verkkosivustoilla ja sosiaalisessa mediassa maksettuina mainoksina mutta myös orgaanisina (maksuttomina) julkaisuina ja sähköpostitse:

- Maksetut julkaisut LinkedInissä
- Orgaaniset julkaisut LinkedInissä
- Suorat sähköpostiviestit BMS:n työntekijöille
- Ilmoitukset Bristol Myers Squibbin verkkosivuilla

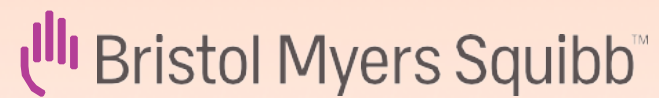
Otokseen valikoitui näin ollen henkilöitä, jotka päätyivät vastaamaan kyselyyn kutsun nähtyään, eikä se ole edustava otos mukana olleiden maiden väestöstä. On myös todennäköistä, että kyselyyn vastanneilla on entuudestaan jokin yhteys Bristol Myers Squibbiin ja/tai lääkealaan yleensä. Otos koostuu suuren yleisön edustajista, potilaista, hoitajista, terveydenhuollon ammattilaisista sekä lääketieteellisyydessä työskentelevistä henkilöistä ja heidän ystävistään ja perheenjäsenistään. Tulokset ovat suuntaa antavia ja kuvastavat ainoastaan kyselyyn osallistuneiden vastauksia. Osallistujia otettiin vain mukaan valituista maista.

Kyselyä klikattiin kaikkiaan 129 688 kertaa, ja vastauksia tuli 821.

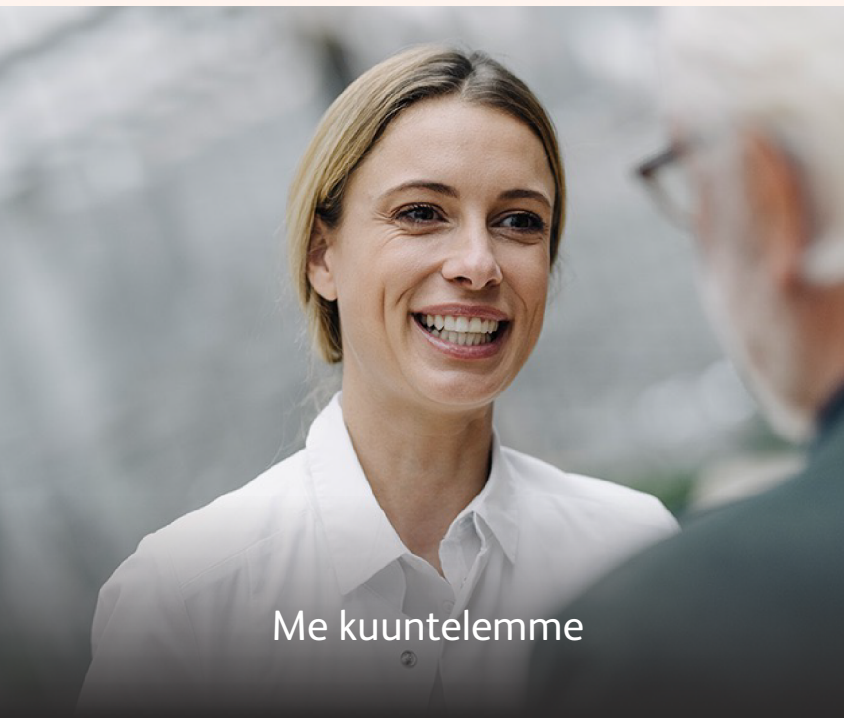
Otanta maittain:

	AT	BE	DK	FI	LU	NL	NO	SE	CH
Yhteensä	82	325	33	30	0	193	35	55	68
Terveydenhuollon ammattilaiset	20	60	14	11	0	19	9	10	16
Potilaat tai hoitajat	16	105	8	6	0	79	11	13	19
Lääkeryitysten työntekijät	22	96	4	8	0	39	7	7	24
Muut	34	119	13	14	0	79	12	33	23

Kokonaistuloksissa on huomioitu kaikki osallistujat, eikä aineistoa ole painotettu.

Because there is more to do

Me kuuntelemme

Mielipiteillänne on väliä

Tartutaan yhdessä toimeen!